

De gevaren van Halsbandparkieten in Groot-Brittannië

Brian Hawkes

In Zuidoost-Engeland dreigt waarschijnlijk een bevolkingsexplosie van de Halsbandparkiet (*Psittacula krameri*). De laatste paar jaar is het aantal regelmatig toegenomen, Vooral in Kent, waar troepen van 79 zijn waargenomen in de streek van Bromley en van 45 bij Thanet. In het buitenland is dit waarschijnlijk de gewoonste parkietsoort met de grootste verspreiding.

Waar komen zijn vandaan?

De vogel komt hoofdzakelijk voor in India, Birma en Ceylon, waar troepen van honderd of meer rondvliegen en de oogsten van de boerderijen en tuinbouwbedrijven vernielen. Een andere groep komt voor in Midden-Afrika, van Senegal tot Ethiopië. Deze vogels richten ook veel schade aan aan allerlei gewassen, onder meer aan graansoorten en vruchten. De laatste jaren zijn er duidelijke aanwijzingen, dat er nu talrijke groepen verwilderde vogels voorkomen in het Midden-Oosten.

Elk jaar komen deze vogels hier tezamen met honderdduizenden verschillende soorten vogels land binnen via het vliegveld Heathrow. In 1976 kwam een lading parkieten en vinken, bestaande uit meer dan 2000 vogels, dood aan. De maatschappij, Air India, werd aangeklaagd en schuldig bevonden aan 36 overtredingen. Zij kreeg een boete van £ 10.800 en moest £ 179.000 aan kosten vergoeden.

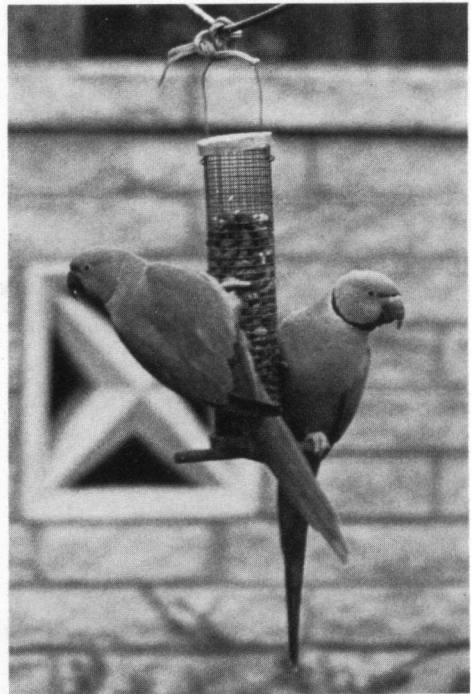
Hoe verwilderden zij?

Er zijn drie hoofdoorzaken voor het verwilderen van Halsbandparkieten uit dierenwinkels. Zij worden door veel mensen gekocht, omdat zij het goedkoopst zijn, maar men beseft niet dat zij eigenlijk ongeschikt zijn als huisdieren. Als men dit ontdekt, laten veel mensen hen los, hetgeen hoogst ongewenst is. Heel wat parkieten ontsnappen per ongeluk uit kooien en voliëres, vooral tijdens het schoonmaken. Soms worden deurtjes opengelaten tijdens het voeren en smeren de vogels hem. Ook zijn er mensen, die het leuk vinden als troepen groene papegaai-achtige vogels buiten in het veld rondvliegen. Heel wat zijn er daarom opzettelijk losgelaten, zonder dat men beseftte wat uiteindelijk het resultaat zou zijn.

Het Wereld Natuur Fonds en de Internationale Unie voor Natuurbescherming hebben geen bezwaar tegen het houden van parkieten, mits zij gewend zijn aan gevangenschap en in behoorlijke kooien of voliëres gehouden worden en de oorspronkelijke bevolking geen gevaar loopt uitgeroeid te worden.

Hoe men de Halsbandparkiet kan herkennen?

De gemiddelde lengte van snavel tot het einde van de staart bedraagt 37 à 40 cm. Volwassen mannetjes zijn groen met blauwachtige midden staartveren. Zij hebben een roze halsband. De keel is zwart en er loopt een zwarte streep over beide wangen. Er loopt ook een dunne zwarte streep van de bek naar het oog. De snavel is meestal rood, maar heeft soms nogal wat zwart aan het lagere deel en een zwarte punt aan de bovenkaak. De poten zijn grijs-groen. Het wijfje heeft geen zwarte tekening en

Paartje Halsbandparkieten op voederkorfje, Kent, Engeland, winter 1977-'78.
Foto: Brian Hawkes.

geen halsband. De staart is korter, maar loopt wel in een punt uit. Onvolwassen exemplaren lijken op de wijfjes, maar hebben een kortere staart en een roze snavel. Na ongeveer drie jaar zijn zij volwassen.

Zij komen algemeen in het zuidoosten van Engeland voor, in troepen van wisselende grootte. Maar op het ogenblik komen er ook enkelingen voor in diverse streken van Groot-Brittannië. Zij vliegen zeer snel en laten een krijsend geluid, kie-ak, kieak, horen tijdens de vlucht. Deze roep hoort men ook bij het nest.

Waar worden zij aangetroffen?

Meestal waar mensen wonen, in stadsparken en tuinen, waar zij meestal aan het begin en aan het eind van de dag verschijnen. Soms foerageren zij op voedertafels en voederkorfjes. Maar zij komen ook vaak voor in gebieden met lichte bebossing en akkers. Het voornaamste broedgebied ligt in de graafschappen rondom Londen, waarvan Kent misschien de grootste concentraties bevat, ongeveer 100 à 200 paren. Alleen een nauwkeurig onderzoek kan het juiste aantal bepalen. Maar er komen ook verspreide meldingen binnen van parkieten. Ik bezit ook een lange lijst van enkelingen, paren en kleine groepjes, die gemeld zijn uit diverse graafschappen in Engeland en Schotland, maar waarvan het broeden nog niet vaststaat.

Hofmakerij en nestelen

In India duurt het broedseizoen meestal van december tot mei, in Afrika van augustus tot november. In het Verenigd Koninkrijk broeden zij in de lente en zomer, soms al in februari.

Tijdens de uitgebreide hofmakerij laat het vrouwtje een zacht, tjilpend geluid horen, waarbij zij de vleugels uitspreidt. Zij rolt ook met haar ogen als een filmster en wrijft met haar snavel tegen die van het mannetje aan. Gedurende de hofmakerij voert het mannetje het vrouwtje uitgebraakt voedsel. Ook strekt hij zich uit en tilt één poot op.

De nestplaats is gewoonlijk een holle boom, maar in India nestelen zij ook in muren en gebouwen. Als holle bomen gebruikt worden, zit de nestholte meestal hoog. Soms vergroten zij spechten-gaten en gebruiken die.

Het legsel kan uit 2 tot 6 witte eieren bestaan, maar 3 of 4 eieren is het normale aantal. Zoals bij onze uilen begint het broeden wanneer het eerste ei gelegd is en duurt drie tot vier weken. Beide ouders broeden. De jongen verlaten het nest na zes of zeven weken. De oude en de jonge vogels zijn moeilijk te zien als zij bij ons 's zomers in de bomen zitten, omdat de kleur van hun groene veren nauwelijks afsteekt tegen het gebladerte.

Waar slapen de parkieten 's nachts?

Meestal slapen zij in bomen, maar ik heb verscheidene berichten over het slapen in gebouwen. Eén bericht betrof een vogel die op de zolder sliep van een huis met een rieten dak. Het gat waardoor de vogel naar binnen kwam, werd dichtgemaakt, maar de parkiet pikte het gat weer open.

Het ecologisch gevaar van het toenemend aantal parkieten

Gedurende de laatste dertig jaar zijn wij miljoenen bomen kwijtgeraakt in Zuidoost-Engeland, waaronder vele oude bomen, die uitermate geschikt waren voor holenbroeders. Het opruimen van bomen betekent dat onze inheemse vogels in vele gebieden een ernstig tekort aan nestplaatsen hebben. Sommige kunnen de concurrentiestrijd met het toenemend aantal parkieten niet aan en dit kan op den duur leiden tot een achteruitgang in aantal van inheemse vogels.

Afgezien van de grijze eekhoorns schijnen er geen roofdieren te zijn, die het aantal parkieten kunnen beperken.

Het aantal Halsbandparkieten in Kent is al verdubbeld in de korte tijd van twee jaar.

Gevaren van de papegaaienziekte

Dit is een soort longontstekingsvirus, die over de hele wereld voorkomt. Er zijn gevallen gemeld bij ten minste 70 soorten vogels. De infectie vindt plaats in het nest. De ziekte wordt veroorzaakt door een grote virus, die niet beperkt blijft tot vogels. Mensen kunnen er ook mee geïnfecteerd worden. Er zijn geen duidelijke klinische aanwijzingen en de symptomen doen denken aan buiktyfus. In het begin van de dertiger jaren werden mensen besmet door papegaaien in Engeland en vele andere landen. Dit leidde tot een voorlopig invoerverbod van papegaai-achtigen. Papegaaienziekte staat ook bekend als *Psittacosis* of *Ornithosis* en komt niet alleen bij vogels en mensen voor. Er zijn ook gevallen gemeld bij zeehonden in de Beringzee. Er zijn berichten over epidemieën niet alleen bij vogels in gevangenschap, maar ook onder in het wild levende soorten.

De enige conclusie die men kan trekken uit deze gegevens over papegaaienziekte is, dat hoe meer Halsbandparkieten wij in Zuidoost-Engeland laten broeden, hoe groter de kans is dat de ziekte wordt overgebracht.

Meer moeilijkheden voor de boeren

De schade en vernielingen, die een troep parkieten kan aanrichten overtreffen alles wat Goudvinken, Spreeuwen en Houtduiven kunnen aanrichten. Laten wij Kent als voorbeeld nemen en aannemen dat 100 paar Halsbandparkieten ieder drie jongen per jaar kunnen voortbrengen, dan zou in tien jaar tijd de omvang van een plaag bereikt zijn. Men moet bovendien bedenken dat deze soort een groot percentage jongen grootbrengt.

Gewoonlijk wordt hij als standvogel beschouwd, maar in het buitenland verplaatst hij zich naarmate de gewassen rijp worden. In India ontstaan aan het eind van het broedseizoen troepen van honderden, soms duizenden vogels, die zich op het graan en vruchten storten en geweldige schade veroorzaken. Deze aanvallen kunnen niet op doeltreffende wijze worden bestreden. Zij

richten ook ernstige schade aan op de rijst-
velden, de koffieplantages en in de grote par-
ken. Zij storten zich zelfs op zakken graan,
die opgesteld liggen op spoorwegemplace-
menten en dergelijke plaatsen.

De Halsbandparkiet is duidelijk een alleseter,
die zich voedt met bijna elke soort zaad, bes,
bloem, knop, nektar, vrucht en dergelijke.

Waar voeden parkieten zich hier mee?

Een groot aantal komt 's morgens vroeg en
laat in de middag naar tuinen, naar de voe-
dertafels, en de pinda-korfjes en komt drin-
ken bij de vogelvijvertjes. Zij eten niet graag
van de grond.

Tot nu toe is er geen ernstige schade aan-
gericht in tuinen of op het veld, voornamelijk
omdat het aantal parkieten te klein is en zij
momenteel hoofdzakelijk in de bebouwde
kom voorkomen. Maar zij zijn in een zeer
gunstige positie om zich op den duur te ver-
spreiden over Zuidoost-Engeland en daar de
oogst aan fruit en graan te vernielen.

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat zij de
voorkeur geven aan appels, maar één vogel
schijnt het voorzien te hebben op rozenknop-
pen!

Zou een strenge winter het aantal terugbrengen?

Tot dusver zijn daar geen bewijzen voor. In
de winter is het meestal gebrek aan voedsel
en niet de kou, die sterfte veroorzaakt. Aan-
gezien tienduizenden vogelliefhebbers 's win-
ters elke dag de vogels in hun tuinen voeren,
zullen de parkieten geen gebrek aan voedsel
hebben.

• Brian Hawkes, 55 The Street, Newnham, Sittingbourne, Kent ME9 0LN, Engeland.

(vertaling dr. J. de Lange)

LITTERATUUR

Bakker, M. (1977): Halsbandparkieten 3. Het Vogeljaar 25 (4): 187.

Bolle, R. (1977): Ook Halsbandparkieten in Nederland. Het Vogeljaar 25 (1): 39.

Gorgas, Michael (1976): Halsbandparkieten veroveren de steden. Het Vogeljaar 24 (4): 212-213.

Hawkes, Brian (1978): Ring-necked Parakeets. British Bird 71 (8): 368-369.

Maréchal, Pierre (1976): Halsbandparkieten. Het Vogeljaar 24 (6): 300.

Molin, C. E. (1977): Halsbandparkieten 1. Het Vogeljaar 25 (3): 133.

Redactie (1976): Ook in Engeland Halsbandparkieten. Het Vogeljaar 24 (4): 213.

Redactie (1977): Halsbandparkiet. Het Vogeljaar 25 (4): 187:

(zie ook De Steltkluut 7 (3): 64)

Roede, R. (1977): Halsbandparkieten 2. Het Vogeljaar 25 (3): 133.

Raadsels omtrent uitsterven Carolina Parkiet

In 'De Vogelwereld' no. 5 (februari 1979), pag.
245-251 schreef P. Maréchal een artikel waarin
nader onderzoek gewenst wordt om de raad-
sels rond het uitsterven van de Carolina Par-
kiet (*Canuropsis carolinensis*) op te lossen. De
vogels werden bij honderden door beroeps-
vangsters gevangen en verkocht en duizenden
werden nodeloos door jagers gedood. Het
laatste exemplaar stierf in 1914 in gevangens-
chap. Na deze uitsterfdatum moeten in Euro-
pa nog exemplaren in gevangenschap hebben
geleefd. Het is gebleken dat voor algemene,
voor volièrehouders weinig interessante, vogel-
soorten tóch uit kunnen sterven, waarover
de schrijver zich ernstig zorgen maakt.

Beperking of uitroeiing?

Het eerste dat er gebeuren moet is dat de
import in Groot-Brittannië van Halsbandpar-
kieten verboden wordt. Ten tweede moet de
bestaande verwilderde populatie op een of
andere manier opgeruimd worden, voordat
zij niet meer in de hand te houden is. De
wijze waarop dit geschiedt moet aanvaard-
baar zijn en misschien bepaald worden op
een bijeenkomst van de Britse Trust, Dieren-
bescherming, Vogelbescherming en het Mi-
nisterie van Landbouw. Noch de Boeren-
bond, noch het Ministerie hebben veel be-
langstelling getoond voor hetgeen in de toe-
komst een nationaal probleem zou kunnen
worden.

In de VS zijn soortgelijke problemen ont-
staan met troepen en kolonies Monnikspar-
kieten, die in verwilderde staat leven. Maar
de Amerikanen hebben het gevaar ingezien
en ruimen ze op.

Overzicht en gegevens

Ondergetekende is bezig met een onderzoek
naar de stand van de Halsbandparkiet in
Zuidoost-Engeland in het verleden en nu,
maar ook gegevens uit andere delen van
Groot-Brittannië zijn eveneens welkom. Ge-
tracht wordt het totale aantal vast te stel-
len en gegevens over voedselgedrag en alle
broedgegevens worden vastgelegd.

Gevraagd worden: de juiste plaats, aantal,
broedgegevens en voedselgegevens. Alle
waarnemingen uit Nederland gelieve u naar
de redactie van dit tijdschrift te zenden, al-
waar zij zullen worden gepubliceerd.

• Brian Hawkes, 55 The Street, Newnham, Sittingbourne, Kent ME9 0LN, Engeland.

(vertaling dr. J. de Lange)

Naamsverandering in Pijnacker

De Natuur- en Vogelbeschermingswacht
Pijnacker, afdeling van het IVN heeft haar
naam gewijzigd in Vereniging voor Natuur-
en Vogelbescherming Pijnacker. De redenen
voor deze naamswijziging zijn:

- In de naam is nu vastgelegd dat het een
vereniging betreft.
- De naam 'wacht' duidt op bewaking (bij-
voorbeeld van vogelbroederreinen). Dit
is door gebrek aan vrijwilligers niet meer
mogelijk. De oude naam gaf dus een ver-
keerd beeld van de activiteiten.
- De nieuwe naam heeft een meer alge-
mene strekking dan de oude naam.

Namens het bestuur, secr. penningmeester M. de
Josselin de Jong, Julianalaan 52, 2641 HE Pijn-
acker, 01736-3475.